

מראי מקומות- מנחות פ"ו

הכא, עכ"פ צריך קרא לגבי מנחת נדבה, דבה שפיר שייך הדין, כיון דאין סופו להקל.

(ה) יכול יהא זך כתיב פסול למנחות- הק' הטהרת הקודש בשם הרא"ם, איך אפשר שיהי' השני כשר והראשון פסול, מאחר דלמנורה הראשון כשר והשני פסול, ומהו הצד לפסול. ותי' הרא"ם דלאכילה עדיף השני, שהוא מתוק יותר, ולכן הי' שייך לומר דאולי רק השני כשר למנחות ולא הראשון. אלא דהק' הטה"ק, א"כ מה שייך ללמוד ק"ו במתני' ממנורה למנחות, הרי שייך לומר דבשביל שהם לאכילה אז דוקא לא יהי' זית זך כשר למנחות. ותי' הטה"ק דיש לפרש כוונת הרא"ם ככה, דהמעלה שיש לכתית על זך לענין מנחות הוא משום דהקורה טעון עליו, דעי"ז יוצא ממנו עיקר טעמו. אבל במתני', י"ל דכוונת הק"ו הי' לקיים שניהם, דיכול להיות זך, וגם שיהא בו טעינת קורה. אבל כאן בעמוד ב', אין רוצים לפסול למנחות אלא מה שהוא זך אבל לא הי' קורה טעון עליה, ובזה שפיר ה"א דאף דכשר לענין מנורה, פסול לענין מנחות.

(ו) מפני החסכון- פרש"י בכת"י, כיון דמנחות שכיחי ויש בהם הרבה שמן, ואיכא חסרון אי מהדר בתר כתיב, לכן לא חייבו התורה להדר בתר כתיב. והק' הלקוטי הלכות (זבח תורה ד"ה א"כ), דמ"מ ק"ק, לפי האמת דאפי' כתיב אי"צ, אלא דכשר אפי' על טעינת קורה, א"כ למה כתבה התורה כתיב אצל מנחה בכלל. ותי' דאולי משום דלכתחלה יש מצוה מן המובחר גם אצל מנחות בכתיב, וכדאי' במתני', דהראשון שבראשון אין למעלה הימנו.

(ז) אלא עדות הוא לכל באי עולם שהשכינה שורה בישראל, מאי עדותה, אמר רבא זה נר מערבי- פרש"י בכת"י דנר מערבי היינו נר האמצעי, ורש"י (למעלה) פי' שהוא הנר שהוא אצל הנר היותר מזרחי. ובאמת זה תלוי במח' תנאים לקמן (צח:): באם המנורה הי' ממזרח למערב, דא"כ הנר מערבי הי'

(א) שלשה זיתים הם, וכו'- פרש"י בכת"י, ג' פעמים בשנה מלקטין הזיתים, מפני שאין מתבשלין בבת אחת. והק' תוס' ע"ז, הא במס' פאה משמע דזיתים חייבין בפאה, וכל דבר שאין לקיטתו כא' לא מחייבא בפאה, ומפני זה ממעטין תאנים מפאה, לפי שאין מתבשלין כא', ולכן אין נלקטין כולן כא'. וכ' השפת אמת לחלק, דתאנה לית לה זמן קצוב כלל, אבל בזיתים, כל הג' זמנים מיוחדים לזיתים, ובזה שפיר מחוייבים בפאה.

(ב) וכותש ונותן לתוך הסל- פרש"י בכת"י, ומסתנין ע"ז ויוצא לכלי שהוא תחת הסל. וכ' השפת אמת דלכאור' מכאן יש להק' על מש"כ רש"י על התורה בפ' תצוה, דמשמעות לשונו הוא דהשמן של מנורה הוא טפה ראשונה שאין בה פסולת, ומשמע מזה דלא בעי סינון כלל.

(ג) מנחות שהן לאכילה, אינו דין שיטענו שמן זית זך- פרש"י בכת"י, דאכילה היינו לאכילת המזבח. וביאר התפארת ישראל (יכין ל"ט), דע"כ אכילת מזבח הוא, דאי לאכילת כהנים קאמר, מה ק"ו איכא, והרי ודאי לגבוה צריך מובחר טפי. ותו, הרי מנחת נסכים ומנחת כהנים וכדו' לא הי' בהן אכילת כהנים כלל.

(ד) מנחות שהן לאכילה, אין דין שיטענו שמן זית זך- ע' בעולת שלמה שהביא מה שהק' היד מלאכי, דהא קיי"ל דכל דין שסופו להקל לאו דין הוא, וכאן ג"כ, הרי אם לא ימצא שמן זית זך, יהא יושב ובטל ולא יביא מנחה. ותי' ע"פ מש"כ תוס' בשבת (קלו:), דלא אמרי' כלל זה שיהא יושב ובטל אלא אם עי"ז יעבור המצוה, וכגון שלא ימצא עצים בתוך הפסח לשרוף חמצו, או אם לא ימצא ד' מינים כל ד' ימי סוכות. אבל לענין מנחות, י"ל דכל זמן יכול למצוא ולהקריב, וא"כ שוב לא שייך חשש זו דסופו להקל. ועוד כ' לתרץ ע"פ מש"כ תוס' שם בתי' השני, דבנדבה לא שייך יושב ובטל, כיון שלא הי' מחוייב מעיקרא להביא זה. וא"כ, י"ל דה"ה

הנר מערבי הי' דהי' צריך להיות הודלק תמיד (ע' תוס' כאן ד"ה ממנה). והביא (בד"ה ולהשיטות) מה שהק' תוס' בחגיגה (כו:): דלהשיטות דס"ל דצריך להיות דלוק תמיד, א"כ למה היו יכולין להטביל המנורה, כמבואר בסוגיא שם. וכ' המקד"ד ליישב, דהדין דהנר מערבי צריך להיות דלוק תמיד, אי"ז מצוה בפנ"ע, אלא דזהו מצוה במנורה, שהנר מערבי שלו צריך להיות דלוק תמיד. וא"כ, אם יהי' מצב שאין כאן מנורה, א"כ שוב לא יהי' צריך שהנר מערבי יהי' דלוק. וא"כ, כשמוציא המנורה לחוץ להטבילה, הוי כמו שפשט טליתו, דליכא מצות ציצית, וא"כ ה"ה דליכא מצוה שיהי' הנר מערבי דלוק.

(ז) מאין היו מביאין את היין... ולא ממה שנזרע ביניהן- הק' בחי' הרשב"א, למה אם הביא כשר בכה"ג, הרי לכאור' הוי כלאי הכרם, ואע"ג דקיי"ל דצריך לזרוען במפולת יד, זהו רק לענין ללקות על הזריעה, אבל מ"מ נאסר אף בלא מפולת יד. וכ' דאולי מיירי שהי' ביניהם שיעור הרחקה, ולפי זה צ"ל דאף שיש ביניהן שיעור הרחקה, מ"מ מכחישין הגפן. עוד כ' דאולי מיירי בשאר זרעים, לא חטה ושעורה, ואע"ג דמשמע דגם שאר זרעים בכרם אסור, אולי זהו רק לזרוע לכתחלה, אבל אם זרעו, שרי.

(א) אם הביא כשר- כ' החזון איש (מ"ב, כ"ז) להסתפק מהו ביאור בזה דאמרי' אם הביא כשר, האם הביאור הוא דכיון דהקדישו בפה זהו כבר נחשב דהביא, וכשר, או דלמא בעינן שהקדישו בכלי שרת, אבל קודם לזה אי"ז נחשב דכבר הביא, או דלמא אם כבר נסכו על המזבח אי"צ להביא אחרים, אבל כל שלא נסכו לא יביאנו.

אותו שהי' אצל המזרחי, ואם הי' המנורה עומד מצפון לדרום, אז הי' הנר מערבי נר האמצעי, והי' פונה פיו לצד מערב. וע' בראב"ד בתמיד (סוף פרק ג') דפי' מהו העדות על השראת השכינה לפי הב' פירושים. דלפי הפי' שהוא הנר שהוא אצל נר המזרח, פי' הראב"ד דבעצם הי' הנס צריך להיות בנר המזרח, שהרי הי' נר המזרחי הי' אצל המזבח, ומן הדין הי' צריך להתחיל ממנה, לפי שאין מעבירין על המצוות, וגם הי' אותו נר עומד לימין המדליק, והי' מקיים בזה כל פינות שאתה פונה, וכו'. אלא כדי להראות דהניסים באים מהא דהשכינה שורה בישראל, א"כ הנס הי' דוקא בנר שהי' קרוב קצת אל הפרוכת, ששם שורה השכינה. ולמ"ד דמנורה מצפון לדרום הוא עומד, העדות הוא דהשכינה שורה לפנים מן הפרוכת, הי' הנס נעשה במנורה דוקא, לפי שהמנורה הי' קרוב טפי להפרוכת יותר משאר הכלים שהיו בהיכל, וגם שהתורה נמשלה לנר, והלוחות מונחות בארון, ולכן נעשה הנס דוקא עם המנורה (וע"ש שביאר מ"ש מהא דלחם הפנים, שהי' בהם ג"כ נס).

(ח) וממנה הי' מדליק ובה הי' מסיים- פרש"י בכת"י, דהי' מדליק הנר מערבי מתחלה, ובה הי' מסיים, דהיינו דהי' מסיים בה ההטבה בבקר, שאותה הי' מטיב באחרון, לפי שכל בקר הי' מוצא אותה דלוק והשאר מצא אותם שכבו, ופעמים שהי' דולק כל היום ומדליק ממנו כל שאר הנרות, שבבקר היו כולן כבות חוץ מנר מערבי, ומטיבן ומנערן, ונר מערבי דולק כל היום, והדליק ממנו כל שאר הנרות, ובה הי' מסיים, דהיינו דלאחר הדלקות שאר הנרות הי' מכבה אותה ומטיבה ונותן בה שמן. ותמה החמדת דניאל, דלכאור' רש"י סתר עצמו, דמעיקרא כ' דבתחלה הדליק הנר מערבי בתחלה, ובסוף דבריו כ' דהי' מדליק בערב כל שאר הנרות ממנה, ואח"כ הי' מכבה ומדליקה, וא"כ נמצא דהי' מדליק הנר מערבי בסוף, וסיים בקו' [ואולי יש ליישב, דמשמע מדבריו דפעמים הי' הנר דולק כל היום, ואה"נ, באותן הימים הי' מדליקו בסוף, לאחר שהדליק שאר הנרות ממנה, אבל היכא דכבה מעצמה בבקר, אז ודאי הי' מדליקה בתחלה בערב, וצ"ע בכל זה].

(ט) וממנה הי' מדליק ובה הי' מסיים- ע' במקדש דוד (כ"א, ג') שהביא מח' הראשונים אם דיך